

Breve memoria de Quntado, primeiro abade de Lérez

Xosé Abilleira Sanmartín

Un dos mellores coñecedores da historia eclesiástica peninsular, o agostiño burgalés Enrique Flórez, recolle un documento moi importante da nosa historia medieval referido a Lérez: nada máis e nada menos que o documento fundacional, en latín, do seu mosteiro. É unha concesión do rei Ordoño II e da raíña Elvira. Nel aparecen as súas delimitacións xeográficas, os beneficios de tipo fiscal, os obxectos e ornamentos "segundo cómpre á orde monástica" (incluída a Regra benedictina), a doazón de lugares e "homes da nosa servidume", cos seus nomes correspondentes: Daraldo, Dosevio, Sisnando, os seus fillos, Pepi e Xustario, Anseredo... Igualmente aparecen xa mencionados os tres eixes destacados da parroquia lerezana nesa altura: o propio mosteiro, o río Lérez e o "castellum" de Cedofeita*.

O padre Flórez, que viviu durante o século XVIII, en plena época da Ilustración, ademais de ser teólogo e tradutor, sometía a unha intensa deliberación e análise todo canto atopaba en arquivos e bibliotecas – propio da época-. Asumía un espírito crítico con respecto aos manuscritos, ás moedas ou inscricións en xeral. Esta concepción non impedía, ben ao contrario, polémicas con outros ilustrados, sobre todo con Mayáns.

Pois ben, na reprodución que fai da "dotatio" (deste xeito escribe) que evocamos, igual que nos comentarios previos á mesma, rexeita o 886 (indicado por Yepes na súa "Crónica Xeral" da orde benedictina) como ano fundacional do mosteiro baseándose en criterios acertados:

Padre Flórez, por Andrés de la Calleja. Museo del Prado

- sinala que o documento non é o orixinal "y en las copias es menos de extrañar el yerro".
- testemuña a dificultade de lectura ("oscura") na parte de confirmantes.
- cuestiona a anomalía (de teor filolóxico e histórico) de que figure un "Secundus" á beira de "Ordonius" ("el título de Secundus no lo he visto jamás en documento antiguo de Reyes"),
- ou, especialmente, lémbraunos que nese ano o rei era Afonso III e a raíña Ximena.

Sometendo, ademais, a listaxe de bispos que asinan ás dimensións da cronoloxía, e, despois de recoñecer que "mucho se ha escrito acerca del tiempo en que empezó este Monasterio", conclúe que non eran

dese ano, senón do 915 ou 916.

Estes e outros aspectos inviables, en fin, o ano 886 (hai que mencionar que dito ano sae, tal e como calculou Yepes, da conversión da data que aparece no texto, o día dezaséis das calendas de setembro da era 924, en "anno domini", da era cristiá, é dicir, restando 38 anos).

Estes e outros argumentos máis que se poderían comentar (serían relevantes algúns trazos de comparación textual e estilísticos con outras doazóns de Ordoño II, a gran cantidade e nomenclatura de confirmantes tamén é chamativa, certas repeticións etc.) levan a pensar que a copia documental editada por Flórez (lembremos que a actual que garda, ben machacada, o AHN é de fins do XIII) é produto da adición e engádegas de varias fontes ou información de distinta procedencia,

o cal explicaría os desaxustes existentes e as "incertidumbres" que o mesmo Flórez postulaba.

Tendo en conta estas e outras circunstancias, este autor propón expresamente o entorno ("circa") do ano 916 como ano fundacional do mosteiro de Léréz. Sendo así, é obvio que estaríamos conmemorando agora os 1.100 anos do seu aniversario, evento importante no que quero destacar a perspectiva cultural. Da relixiosa, anunciáranse nos medios de comunicación destacadas celebracións, mais non temos coñecemento delas...

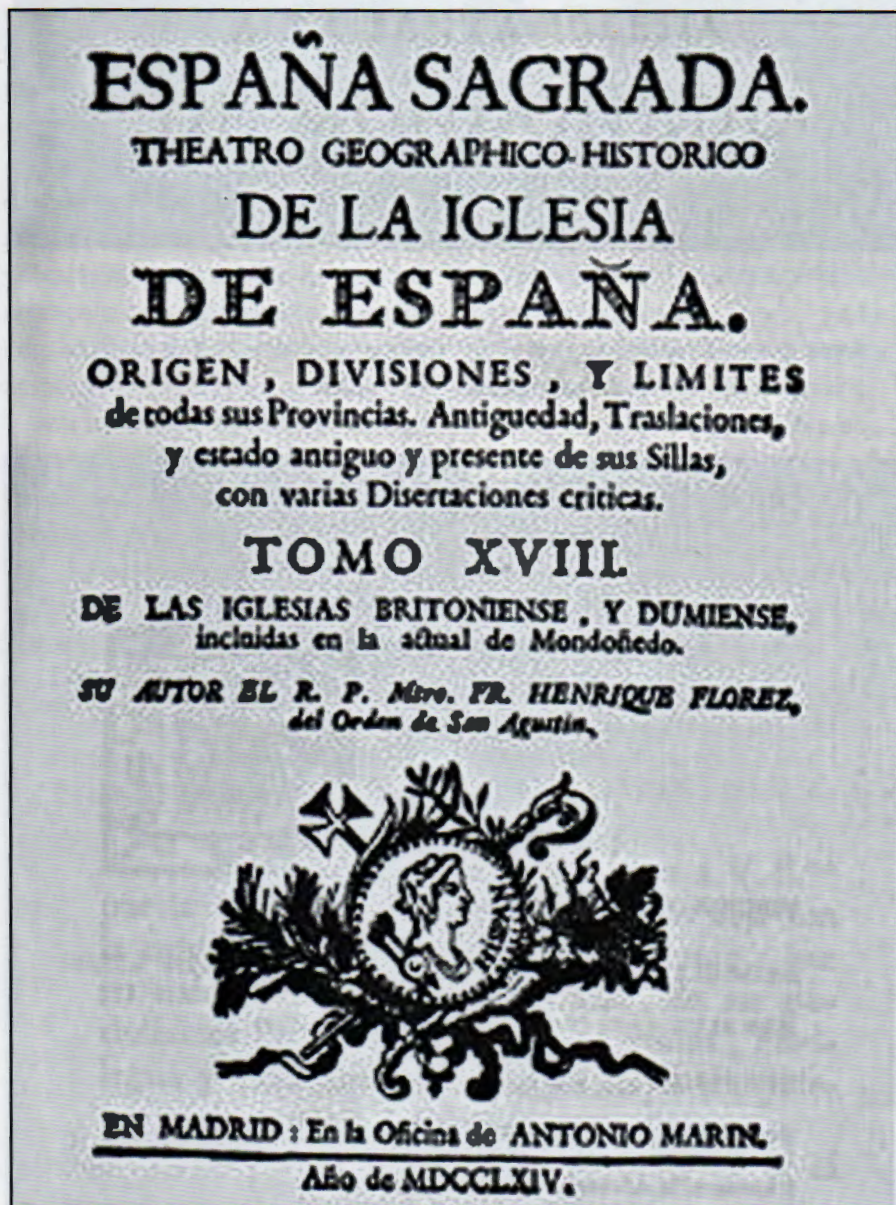
Á marxe da cuestión do ano, no texto que lembramos aparece o nome de Guntado, o primeiro abade. Nada máis sabemos del, agás supormos unha etimoloxía xermánica para o antropónimo (cunha base gund-"loita", perceptíbel noutros nomes como Gundisalvus, Gundesindus, Gundemarus, Gunderedo, Gundulfus e mesmo topónimos como Gundín ou Gontade, entre outros). Non atopamos no repertorio documental medieval que consultamos ningún outro Guntado. Postos a facermos uso da imaxinación a partir dos textos pertinentes, como dedución do que nos di a "Regula" dos bieitos,

só podemos supoñer unhas pinceladas do seu carácter –fronte aos este-reotipos ou imaxe de autoridade ao seu nivel do que era un abade transmitidos pola literatura ou o cinema: nin turbulento, nin angustiado, nin excesivo, nin obstinado, nin suspicaz, nin envexoso, estados da personalidade que non aportarían nada de calma nin repouso. Preguntámonos tamén se sería prudente e discreto ("temperet", "discretio", palabras que recolle a "Regra").

En todo caso, servan estas notas de breve memoria dun feito importante, duns nomes referenciais, dun tempo cheo de interese e como elemento de reflexión para pensarmos na imperiosa necesidade que temos, como galegos e galegas, de coñecermos e estudarmos a nosa historia, literatura ou arte. En concreto, na nosa etapa medieval, onde Galiza brillou como reino e como cultura destacadísima, con dinámicas propias e "normalizadas" segundo aquel contexto, presentando unha notoria centralidade xeopolítica. Por que será que aínda hoxe se segue a terxiversar ou silenciar algo tan obxectivo por parte das institucións políticas e académicas? Como se explica a ocultación case xeralizada nos manuais de ensino? Débese, no fondo, a unha concepción negadora de Galiza, actuante sistematicamente desde coordenadas coloniais con respecto ao noso pasado, e tamén ao noso presente e ao noso porvir, ou hai insospeitadas motivacións de tipo espiritual ou extravagante?

* Para a lectura deste texto remitimos á revista *Cedofeita*, publicada anualmente pola asociación deste mesmo nome, que vén facendo –entre moitas actividades– un traballo impagable e modélico de recollida, estudo e divulgación da nosa historia. Son de interese, para isto, especialmente os números dous e tres. (fácil de consultar en internet).

A asociación *Cedofeita* realizou a comezos deste ano un ciclo de conferencias conmemorando o 1100 aniversario da fundación do mosteiro.

Portada da edición do tomo XVIII. *España Sagrada*.